

Hej, det här är nyhetspådden Dagens Eko. Välkommen.

Kristine, vad är det som sticker ut i den här historien, tycker du?

Det handlar om misstänktheterskultur bland romer- och att vi har kunnat följa hela händelseförloppet i sociala medier.

Det här är Dagens Eko med Mikael Fedell.

I dag, historien om bröderna som misstänks ha kört ihjäl sin mamma.

Det är eftermiddag, lördag den 30 juli 2022.

Två bröder, 17 år och 72 år gamla-

sätter igång en livesändning på Facebook medan de kör sin bil.

En silvergrå merkedes.

Framrutan på farasidan är krossad.

Framlyktan också.

De låg livlösa på gatan efter att jag var klar med dem, säger den äldre broden.

Han varvar Romani och svenskar när han pratar.

Nu kan ni åka till sjukhuset och leta efter dem.

Bara minuter tidigare har han stört upp bilen på en gångbana i Lundby- på Hissingen i Göteborg och kört på sin mamma och hennes nya pojkvän.

Jest är Kristine Holmberg, Eko-reporter i Göteborg.

Kristine, vilka är huvudpersonerna i det här fallet?

En 38-årig fembarns mamma i Göteborg.

Två av hennes söner, hennes nya pojkvän, hennes ex-man- och flera av deras släktingar.

Om vi ska förstå hur vi hamnar i den här situationen där en kvinna-

blir påkörd och dör den här sommardagen, var ska vi börja då någonstans?

Då får vi gå tillbaka några veckor innan den här påkörningen- som åklagaren Juhevdar är hedersrelaterad.

För flera personer i kvinnans omgivning vill inte acceptera- att hon har en ny relation.

Man vill heller inte acceptera hur kvinnan har lämnat sin för detta man- och till lika de här barnens pappar.

Det är det här som man kan se som kärnproblemet- att kvinnan inte är skild på romskt vis.

Bland vissa råmer, långt ifrån alla-

så krävs det att man skiljer sig på ett speciellt sätt.

Och det har hon inte gjort?

Nej, man har försökt lösa den här konflikten-

som blåsas upp i och med det här genom en så kallad råman i kris.

Men den här konflikten löstes aldrig i enligt åklagaren.

Och vad är det här råman i kris för nånting, Kristine?

Det är en slags informell domstol, kan man säga-

som består av respekterade, äldre personer-

som kallats in för att lösa en konflikt som uppstår muntligt.

Det handlar om en gammal tradition som tyvärr lever kvar.

Och vi har ju en romsk redaktion på Sveriges radio, Radio Romano-

och vår reporterkollega Veli Bryjani-förklarar att det finns en historisk förklaring-till varför det här parallella systemet har uppkommit. Det handlar om en medling som ska lösa olika konflikter-och problem bland de romska familjer. De som har en råman i kris, de bjuder två olika grupper-personer som har tillit till varandra-och de samlas och löser olika problem. Tanken är att det ska bli fred med varandra. Och självklart kanske inte alltid lyckas att de gör det-men som jag fick höra, som människor pratade om-de flesta lyckas lösa den på ett fredligt sätt. Det måste man också prata lite mer historisk var-för att existera den här råman i krisen. Det bästa sättet är till exempel att förstå den 2014-2015-Sveriges regering kommer med en bok som heter Vitbok-som berättar om råminas historia och det levnas skillring här i Sverige. De levde utanförskap, de var inte välkomna i samhället de levde. De kunde inte till exempel söka hjälp i de där rättssystemerna. De fick inte bostad, de fick inte skolgång-och de var tvungna att skapa såna grupper som man medlar-att lösa en del konflikter. Därför är det som alla andra människor, det finns så mycket problem i livet-och man löser det på många olika sätt. Till exempel ja, du går till en advokat-om vi tycker att vi gjorde ett visst behandlad och vi söker en juridisk hjälp. En del människor kanske som lever i den patriarkalla familjen-och utanförskap, de kanske vänder sig till dem. Man kan få böter, men det kanske mest absolut strängaste-är att bli utesluten från den råmska gemenskapen. Hur pass hotad skulle du säga att den här 38-åriga kvinnan var-där innan allt det här hände? Ja, men enligt åklagaren så kände hon sig väldigt hotad-och delar av åtalet gäller ju också olaga hot. Kvinnan hade varit i kontakt med socialtjänsten-och så sent som tre dagar innan hon tog-så ska hon ha berättat för dem om att hon hade fått hot från slakten. Hon ville ha ett skyddat boende, men det blev hon inte beviljad. Mamman i den råmska kulturen har en ledande roll och är i centrum. Älskat, omtyckt och det har stor respekt och värde. Det är hon som egentligen har den stora lasten att lyfta upp familjen. Det är hon som egentligen gör att familjen är tillsammans. Så det är det som alla kände. Det är stor, stark makskänsla, sorg, tragedi.

Hennes söner som står och talade nu är ju åtalade bland annat för olaga hot. Dels mot henne, men också mot den här mannen.

Den nya pojkvännen? Ja, precis.

Och allt det här, alla de här anklagelserna mot kvinnan - det sker framför öppen ridå?

Ja.

Det filmas och sänds direkt i sociala medier.

Och mycket av åklagarens bevisning består av de här digitala - live-sändningarna från sociala medier.

De här personerna har haft det här sättet att kommunicera med varandra.

De brukar göra det på det här sättet. Det är det sätt att nå ut med ett budskap.

Och uppmanar under hela tiden att de som tittar på de här livesändningarna ska dela.

Dela, dela, dela förlåt en plats.

Och hon använder också det här kommunikationssättet att konfrontera anklagelserna.

Det har jag aldrig gjort i samband med att hon har träffat den här nya killan.

Och vilka är hon och de andra i den här konflikten riktar sig till, vet vi det?

Det är släktingar, men det är också människor som är i hennes närhet.

Människor som inte har accepterat den här relationen.

Och det är bland annat svärföräldrarna som hon riktar sig mot.

Vad är det för kommentarer som dyker upp i de här livesändningarna?

Ett exempel är då...

Hovra, jag kan komma där du är och slå huvudhovra.

Skriv den utan sönderna.

Det här är till pågickvännen. Du kommer inte att kunna leva.

Du kan börja beställa din egen gravplats. Du får din egen grav.

Det finns ju flera exempel på hur söner, illa och åklagaren, har hotat.

Men också andra släktingar som har hotat henne.

Och då är det en annan brottsrubricering som heter uppmaning till självmord.

Ja, och vad är det då?

Det är en ganska ny brottsrubricering.

Det här är alltså händels för detta svärfar.

Och svärmor som har uppmanat henne att begå självmord.

Och det här görs i samband med en livesändning på Facebook.

Du uppmanar om henne att fylla byxfickerna med stenar och hoppa från äldsborgsbron.

Eller fästa ett rep runt halsen innan hon kastar sig ut.

Och mamman har livesänder också och flera videor där hon försvarar sig och går till motattack.

Och en video blir ganska avgörande.

Det är en video där mamman står i sitt trapphus.

Jag har inte tid att sitta på en live.

Hon försöker ju hålla den här nya relationen hemlig från världen.

Och grannor av hela kanan.

Plötsligt så dyker hennes pojkven upp av misstag där i trapphuset.

Och grannor av hur man kan titta.

Det blir bekräftelse på att de har den här relationen som tidigare varit ryckta.

Han råkar bara dyka upp där av misstag.

Hur hanterar hon det i den här direktsändningen som pågår?

Hon vänder sig ju bort från honom.

Så att släta över lite och säga att det kom en grannor och han går förbi.

All den här konflikthanteringen som sker i direktsändning på sociala medier

sker hela vägen fram till den här sommardagen på hissingens i Göteborg den 30 juli.

Vad vet vi om vad som händer då?

I Littåklagaren har bröderna väntat närheten av händelseplatsen i Lundby på hissingens.

Och när de ser paret så kör de upp mot gångbanan där de går.

Och ökar hastigheten till minst 60 km i timmen säger åklagaren.

Och där kör de på dem.

Båda två flyger högt upp i luften.

Jag ser att i två stycken personer som ligger på marken, ungefär 12 meters mellan rum

så att jag springer dit, jag sätter mig ner i grannar som tar hand om offret.

Det är några grannar där som försöker ta hand om kvinnan.

Vi beslutar att här behöver vi göra hjärt- och lungräddning.

Vi hjälper så att försöka vända den här trasiga kvinnan om för att påbörja hålar.

Men hennes liv gick inte att rädda om hon dör senare på sjukhus medans mannen överlever.

Bilen åker därifrån och efter en stund sänder de live där storebrodern berättar

att de har kört på paret.

Killarna åker därifrån och får hjälp av farmor och farfar med en flyktbil.

Det gör ju också att farmor och farfar blir medmisstänkta för skyddande av brottsling.

Åklagaren menar också att de har röjt undan bevis om det här brottet genom att flytta bilen som används i samband med själva påkörningen.

Men farmor och farfarna förnekar ju det här.

7,5 månader senare den 16 mars 2023.

Rättegången mot de två bröderna och deras farföräldrar börjar.

Den 30 september 2022 på Langströmsgatan i Göteborg.

Förundersökningen är klar. Den är omfattande. 5 000 sidor.

300 förhör har hållits.

Men på den digitala skylten utanför sal nr 3 i Göteborgs Tingsträtt

står det kort och gott att rättegången handlar om mord med mera.

Motiver till gärningen har varit att bevara eller hotar upprätta familjens slikplast för spegling av heder genom att beröva målsägande.

Det är möjlighet att fritt utforma sina liv och göra självstiftiga håll.

Trots hoten och filmerna säger den äldre brodern nu, han som körde att han aldrig menade att döda sin mamma.

Gärningarna har inte föregåtts om någon planering.

Att köra på dem har gått utan att sköt i storten.

Kristine, du var där den första rättegångsdagen ta oss med in.

Det var väldigt mycket människor på plats.

Rättegångssalen var full och Tingsträtten i Göteborg hade ordnat med en lokal in till.

Många ville ta del av rättegången, dels för att det är många inblandade i själva rättegången.

Men också för att det var ett otroligt intresse från olika mediahus och journalister från hela Sverige.

Jag fanns på plats här i Göteborg första dagen.

Vad såg du att lagarna fortsatte?

Det här är en av säkerhetsalarna i Göteborgs Tingsträtt.

Det betyder att det är glas mellan oss åhörare och de som är inblandade i själva.

Förhandlingen.

På andra sidan glasväggen sitter flertalet kriminalvårdare.

Den yngre broden sitter med ryggen mot oss åhörare.

Sen har vi den äldre broden. Han sitter så att vi kan se hans ansikten.

Det här är första gången brödena träffas efter att de körde på mamman.

Åklagaren börjar lägga fram sin bevisning och sin sak framställan om hennes syn på vad som har hänt.

Han börjar spela upp filmer där mamman pratar direkt till en av sänarna.

Då brister det och då kommer tårarna.

Och vad säger brödena själva att de gjorde den här julidan där i bilen?

De har förklarat det som att de skulle åka och klippa sig. Frisören var stängd.

Sen skulle de åka hem till mamman och hämta kläder.

Det var skälet till att de fanns i Lundby den dagen.

Den äldre broden har ju medgett att han har kört den här bilen.

Han säger att han aldrig har haft för avsikt att köra på sin mamma.

Han ville hota på ikvännen och i den stunden blev det att han körde på dem.

Men inte att det skulle vara något hedersrelaterat alls i det.

Så han menar att det var ett misstag helt enkelt. Och den yngre broden då?

Han håller fast vid sin version att han var på hissingen därför att hämta sina kläder hos mamman.

Och att han inte hade någon som helst aning om att den skulle köra på mamman och hennes pojkvän.

Han letar efter en handbroms, men hittar ingen.

Han har verkligen ingenting med det här att göra, säger han.

För sen det här dådet blev känt så pratas det ju om bröderna i plural.

Har de varit lika inblandade, både att två? Vad vet vi om det, Kristine?

Om du frågar dem har de ju inte varit där. I början skyldde de ju också på varandra.

Men det ändrade SEU sen så småningom.

Och Lille Broden höpte att han inte hade nåt med det här att göra.

Om du frågar åklagarna så genom att Lille Broden sitter med i den här bilen

så menar åklagarna att de är två om det här och de har gjort det i samförstånd.

Efter det här misstänkta modet har det ju uppstått en diskussion om romsk hederskultur och roman i kris.

Själva modet kommer verkligen som en chock.

Duttstreff finns inte i kris och jag har aldrig hört talas om hedersmod bland råner.

Och det har granskats av Göteborgsposten bland annat och kvällsposten.

Och frågan har hamnat på jämställdhetsminister Paulina Brandbergsbord.

Det är 21 år sen Fadime mördades och vi fick upp ögonen för hedersförtryck rent generellt.

Men jag har upplevt att vi har pratat väldigt lite i princip ingenting om det hedersförtryck som finns i den romska kontexten.

Vet vi om heder är inblandat på något sätt i det här fallet?

Enligt Broden så är inte det här hedersrelaterat alls.
Det handlar om en konflikt mellan en av Brodena och mammas nya pojkvän.
Det är åklagarna som hävdar att handla om heder.
Målsägandena inleder en relation.
Denne relation accepteras inte av familjen eller släkten.
Det leder till en uppträning av hatak och hotelser mot målsägandena.
Man har försökt att lösa det genom en roman i kris.
Men det har inte fungerat och det är det som förenleder den här händelsen.
Att kvinnan och manna blir påkörda.
Familjen försöker återupprätta anseende till genom att hålla en roman i kris.
Det accepteras inte.
Det här fallet har ju fått oerhört mycket uppmärksamhet.
Hur har det tagit sig emot av romer i Sverige, skulle du säga?
Det är ju en diskussion som också påverkat många även utanför det här fallet.
Det här har man även märkt på Radio Romano, eller hur?
Precis.
Allt som har hänt där i Göteborg har påverkat alla romska grupper här i Sverige.
Det var många som hörde av sig och ringde, var oroliga.
De upplevde att de känner sig generaliserad.
Vi har ingenting med det att göra.
Vi stödjer inte den här kulturen, den parallella rättssystemen.
Och att de vågar inte berätta på jobbet och de är romer.
Till exempel som ringde, som var väldigt orolig, att jobba på sjukhus.
Och hon berättade... Jag tog vågar inte berätta på jobbet och de är rom.
Just på grund av den situationen som hände i Göteborg.
Idag tisdade den 18 april inleds sista rättegångsdagen mot de misstänkta bröderna och deras farföräldrar.
Den här tragiska händelse som verkligen har så mycket känslor laddat i den här frågan.
Och det är det som kommer att fortsättas att prata om den här.
Många kommer att känna stort, starkt, känsla och sorg efter vad som har hänt.
Det var allt från Dagens Eko. Vi hörs igen imorgon.
Programledare var Mika Elch-Fedell.
Gäst, Ekotsreporter, Kristine Holmberg.
Ni hörde också Velibrijan från Radio Romano.
Producenter var Felix Österpersonne, Kim Hessius och Karl Kadhammar.
Möjla oss gärna på Dagens Eko, hetssverigesradio.se.